

## Jousikvartetto

ajatuksia *maisema, muistuma, enne* -teoksesta

Kun me alettiin Annen kanssa työstämään tätä teosta, ensimmäinen mysteeri jonka joutu kohtaamaan, oli tekstin käännöstyö musiikiksi. Oon aikasemmin säveltänyt useita vokaaliteoksia, eli teoksia jotka sisältää laulua, joissa on teksti, mutta miten tekstiä vois välittää ilman että teksti on läsnä ite esityksessä ja ajassa?

Minkä kulman siihen löytäisi tai miten se ylipäätään vois olla mahdollista?

Tän teoksen teksti on kuitenkin sellasta, että se sisältää valtavan määrän tietoa ja merkityksiä. Musiikki taas on luonteeltaan sellasta, että se pystyy välittämään vain hyvin yksinkertasia, perustavanlaatuisia merkityksiä ja sitten tämmösiä opittuja tooppeja, vähän niinku musiikin arkkityyppejä, niinku esimerkiksi fanfaari, elegia, tanssit, kuten valssi ja polkka ja niin edelleen.

Kuitenki musiikin vahvuutena mun mielestä on kyky välittää affekteja eli tunteita ja tuntemuksia, vaikka ne varsinaiset merkitykset kuoriutuiski epäselvemmiksi ku tesktimuodossa. Mä ajattelen, että Annen perheen kertomusten kääntäminen musiikiksi tietyllä tapaa myös taltioi ne saavutettavaks kaikille ajoille, kielille ja kulttuureille, ei vaan suomenkielisille, täällä ja tässä. Ehkä se ambivalenttius, eli epäselvyys mikä tästä käännösprosessista koituu, nii tekee sen koskettamisen ja koskettumisenki jollain tapaa laajemmalti mahdolliseksi.

Annen keräämä käsikirjoitus on täynnä affekteja – siinä on muistoja, toiveita, katumuksia, pelkojakin. Siinä on kaikilta teokseen kertomuksia antaneilta jotain tosi intiimiä. Yhessä Kertun, Helenan, Annen ja Miljan kertomukset muodostaa hajanaisen, mutta tunnistettavan kuvan suvusta, perheestä. Mä löysin siitä kauheesti yhtymäkohtia omaan sukuun ja perheeseen, ikäänku ne suhteet ja rivien väliin piilotetut affektit siellä merkitysten takana. Meiän perheethän on ihan erilaiset mutta silti perheissä on ne tietyt samat piirteet ja dynamiikat. Tuntu myös hassulta teoksen valmistuttua, tuntu vähänku tuntisin Annen lisäksi myös kaikki muut tässä –

– ihan pikkusen edes, vaikka tosiasiaassa tunnen tän käsikirjotuksen. Tunnen ja tunnistan nää tietyt kertomukset.

Myös mulle kotiseutu ja perhe on aina ollut hyvin läheinen ja tärkeä. Tän teoksen sävellystyössä vastaan tuli muiden tunteiden muassa surua oman kotiseudun harvenemisesta, vanhenemisesta ja muuttumisesta. Ehkä siitä muuttumattomuuestakin.

Kun ajelin viime kesänä kohti Kertun kotitaloa, missä tavattiin kertaalleen Riikan ja Annen kanssa, näin kymmeniä omakotitaloja teiden varsilla. Osa asuttuja, osa jo tyhjenneitä. Pohin samaa aina junan kyydissä istuessa, että kuka näissäki asuu, ja onkohan nää ihmiset onnellisia? Onko ne yksinäisiä? Pohdin, mitä tulee käymään mun vanhempien kotitalolle Enonkoskella reilun 130 kilometrin päässä. Ja vaikka 130 vuoden päästä, mitä on jäljellä heistä, musta, meistä? Taltioiminen alkokin tuntu tosi hyvältä ja tärkeeltä.

Kaikenlainen taltiointi on siitä jännää että siinä aina suodattuu tietoa pois ja toisaalta sitä tietoo voi tulla lisääki. Haastattelussa yks kenties tärkeimmistä asioista on sen haastattelijan toimintatavat ja kysymykset. Nehän just muotoilee sen, mitä tulee taltioituks. Sitte vaikka kun ottaa valokuvan, ni mitä siinä näkyy ja mitä ei näy. Mikä on sutusta ja mikä selkeätä. Entä ku piirtää kuvan, nii mitä sinne tulee todellisuudesta ja mitä taiteilijan kynästä? Kaikenlainen taltiointi on tulkintaa ja se sisältää aina myös valtaa.

Tässä teoksessa on käyttänyt sävellysprosessin aikana monia taltioinnin tekniikoita sävellystekniikoina. Minua kiinnosti, miten muistot voi vääristyä ja värittyä ja muuntua, ja miten valokuvat, joita pidetään jollain tapaa ”totuudenmukaisimpana” taltioinnin tapana, sisältää myös itse asiassa valtavan määrän virheitä ja kaikkee outoo. Osa tästä teoksesta on sävelletty niin, että on säveltänyt jonkun perusmateriaalin, joka kestää vaikka sanotaan 30 sekuntia, ja sitten kirjottanu sen joka päivä uuestaan ulkomuistista uuestaan. Oon noudattanu siinä sellasta, että koitan mahdollisimman vähän keskittyä siihen oliko se alkuperäinen oikeesti just näin vai noin, ja että vaan kirjotan sen ”saman” uuestaan niinku se tuntuu menevän. Tavallaan sallinu sen, että merkityksiä tulee lisää ja jotain saaki suodattua pois. Se on ollu tosi mielenkiintosta vertailla niitä ja sekottaa niitä materiaaleiks tähän teokseen.

Toinen tärkeä on ollu valokuvaus, eli on valokuvannu säveltämäni nuottimateriaalia, mutta tarkoituksella koittanu saada jotain ”glitchiä” eli virhettä niihin kuviin mukaan. Esim. ku oon ottanu tietokoneen näytöltä kuvia, on liikuttanu sitä nuottia siellä samalla, jollon siihen kuvaan jää ikään ku sama asia moneen kohtaan, tai biisistä voi olla kaks ihan eri kohtaa siinä päällekkäin. Sitte on transkriboinu, eli mahdollisimman tarkasti nuotiks kirjottanu näitä valokuvia ja käyttäny niitä sellasenaan tän sävellyksen materiaaleina. Aattelen että esim. tällasilla tavoilla tähän teokseen on syntyny se tunne saman materiaalin, eli tavallaan saman ilmiön tai ajatuksen toistumisesta eri aikoina, eri paikoissa, eri ihmisille. Että on jotain pysyvää joka näyttäytyy vaa erilaisena. Ja toisaalta jotku materiaalit on täällä vaan kerran, mutta se muoto jossa ne on, on se prosessoitu muoto, eli vaikka 3. valokuvauskierros samasta kohasta. Eli teoksessa näkyy musiikillisestakin ajatuksesta vaan sen tietty taltioitu muoto, kuten tässä tekstissäki.

---

Oon ite siinä iässä, että rakennan omaa elämääni. Pala kerrallaan, se näyttää ja tuntuu enemmän mun eläältä ja vähemmän jonkin muun tai yhteiskunnan, odotuksien. Tuntuu, että maalla, mistä iteki on kotosin, on mahdollista elää enempi omannäköstä elämää ja tehdä omia valintoja.

On helppoo muuttaa kaupunkiin massatuotettuun asuntoon Ikean huonekalujen keskelle ja elää elämää valitsematta ihan kauheesti mitään. Täällä Kertun kotona ne valinnat tuntuu, pakon eessä tehdyt ja ite valitut – tuntuu että täällä oleminen on ku Kertun elämän tarkastelemista myös. Hänen istuttamiaan kasveja, latomiaan kiviä, leikkaamiaan nurmia, keräämiään esineitä. Siinä on jotain tiukkaa – ite rakennettua ja muovattua on niin paljon, että verkoston osat pitää tiukasti toisistaan kiinni. Elämä on täällä, tässä. Tällaisena.

Siinä on jotain tosi samaa ku sävelteoksissa, ainaki minun sävelteoksissa. Että tietyt asiat tulee selkärangasta eikä niitä niin tarkkaan valihekaan, mutta sitten se sisältö on täytyy tarkkaan punnita ja venyttää koko teoksen mittaan, niin ettei se pääse löystymään. Että osa-alueet pitää toisistaan kiinni ja pitää sen teoksen kasassa, että siitä teoksesta joka osa on sitä teosta, eikä jotain toista, ja että joka ele ja asia tekee siitä teoksesta enemmän sen teoksen. Kaikki se, on täytyy valita.

Ku alottelin tän teoksen sävellystyötä, mulla oli aika vähän – oli sama teksti ku joka teillä on luettavissa, tieto muutamista muuttuneista tai muokatuista kohdista Annen välittämistä aiemmista versioista, sekä muistot täältä viime kesäiseltä vierailulta. Usein mulle tulee teoksia säveltäessä yks vahva alkumielikuva, joka kehittyä alitajunnassa pitkän ajan kuluessa niin vahvaks, ettei se jätä rauhaan. Tässä se ensimmäinen mielikuva oli ylös päin kohoava hahmo paksusta puun oksasta, tai kenties katkenneesta rungosta – ehkä järven pohjassa, tai puoliksi rannalla – jossa pikkuhiljaa oheneva ranka haroaa oksiksi tasaisin välein ja lopulta katoaa paperin valkosuuteen. Tätä hahmoo, joka näillä rannoilla ja täälläki ympärillä tiuhaan toistuu, lähin kääntämään musiikiks, ”ikiaikaiseks lauluks”. Ikiaikanen laulu kulkee hitaasti, tasaisesti ylöspäin ja haukkaa välillä alaspäin vaan että se vois taas lähteä kipuamaan.

Se on johdattava –

– ja toisaalta markkeeraa häivyttymisiä, saapumisia ja antaa vahvimman tunteen yhdessä muiden sävelien kanssa.

Yhtenä motivaationa jousisoittimien käyttöön tässä teoksessa oli se, että samoin kuin Annen sukua, niitäkin on erilaisia, eri äänisiä, ja kokoisia. Kokoonpanossa kaikki yhtä arvokkaita, mutta sanottavansa on erilaisia. Jousisoittimet on myös yksiä vanhimmista instrumenteista: niitä on soitettu ja niille on sävelletty vuosisatojen ajan. Saimaalla näkyvät kalliot ja maisemat on voinu näyttää samoilta jopa vuosituhansien ajan. Pohdin, millasta musiikkia, mitä värähtelyjä jousisoittimilla on päästetty ilmoille 200, 300 vuotta sitten? Mikä samaan aikaan on soinnut, kun täällä on ollu niin paljon harvempaa ja autiompaa kuin nyt?

Joskin vähemmän kuin silloin, luontoa on täällä yhä paljon. Mun musiikille on tunnusomaista valittujen mikrointervallien, eli pienen pienten säveltasojen erojen käyttö. Intervallilla tarkotetaan sävelten välistä etäisyyttä. Asiaa voisi havainnollistaa niin, että mikrointervallit ovat pienempiä sävelten välisiä eroja, kuin mitä pianon koskettimien välillä on, eli ns. ”väliin jääviä säveliä”. Ne on just tässä teoksessa olleita sellasia joitain kulmakarvoja kohottavia kohtia.

Kun näitä säveliä ja intervaleja yhistetään tietyillä tavoilla, instrumentit sekä äänet ilmassa alkaa reagoimaan eri tavoin ja synnyttää uusia summa- ja erotussäveliä soitettujen sävelien lisäksi. Se on musta vähän niin kuin taikaa, että on niin ihmeellistä että voi syntyä vaikutelma uudesta äänestä, ku muut äänet on tietyllä tapaa suhteessa toisiinsa. Siinä on kauheesti voimaa.

Yks näistä intervaleista on yläsävelsarjasta tuleva luonnonseptimi, joka on mulle yks kaikkein kauneimmista intervaleista. Ajattelen, että koska yläsävelsarja on luonnollinen ilmiö, joka toistuu kaikkialla meidän ympärillä, sekä kaikissa ihmisen rakentamissa instrumenteissa, on se myös jotakin, mikä yhdistää tätä teosta todellisuuteen. Ja toisaalta, sitä kautta tää musiikki pystyy välittämään jonku todellisen merkityksen todellisuudesta. Että sitä kautta tää luonto voi värähdellä näissä intervaleissa ja synnyttää lisää ihmettä meidän ympärille.